

Polacy o demokracji

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszych badaniach regularnie sprawdzamy, jaki jest stosunek Polaków do demokracji. Pytamy o społeczne nastawienie do demokracji i rządów niedemokratycznych. Badamy również opinie na temat funkcjonowania demokracji w naszym kraju.

POSTAWY WOBEC DEMOKRACJI

W lipcowym badaniu¹ niemal trzy czwarte (73%) respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów. Przeciwnego zdania było 11% pytanym. W porównaniu z poprzednim badaniem z kwietnia 2019 roku poczucie wyższości demokracji wzmocniło się, zbliżając się do rekordowo prodemokratycznych odczytów z 2018 roku.

TABELA 1

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	1992	1993	1995	1997	1999	2000	2001	2002	2004	2006	2007			2008	2009	2010		
	X	VI	V	X	III	IV	X	XI	III	V	II	XI	IV	V	XI	VII	I	III
	w procentach																	
Zgadzam się	52	62	67	63	64	71	70	63	66	60	61	62	63	59	74	65	68	68
Nie zgadzam się	15	11	17	16	19	12	12	17	14	18	15	18	16	19	11	17	14	18
Trudno powiedzieć	33	27	16	21	17	17	18	20	20	22	24	20	21	22	15	18	18	14

TABELA 1 cd.

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?	Wskazania respondentów według terminów badań														
	2011		2013		2014		2015	2016		2017			2018	2019	2020
	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I	VII	VIII	V	IV	VII	
	w procentach														
Zgadzam się	65	68	62	68	66	64	70	69	66	67	71	76	71	73	
Nie zgadzam się	17	19	21	17	14	24	18	18	19	19	17	12	15	11	
Trudno powiedzieć	18	13	17	15	20	12	12	13	15	14	12	12	14	15	

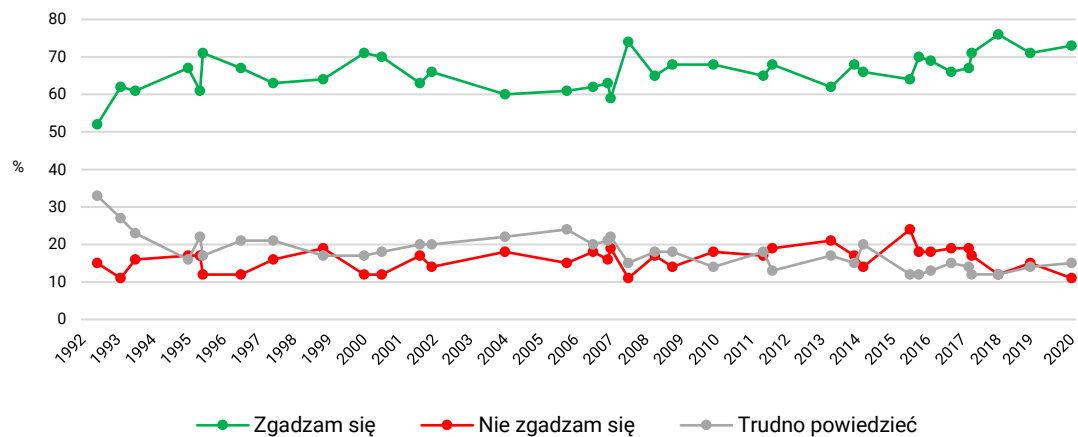
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (361) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadnym od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadnym od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 30 czerwca do 9 lipca 2020 roku na próbie liczącej 1339 osób (w tym: 66,1% metodą CAPI, 19,6% – CATI i 14,3% – CAWI).

Rys. 1. Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?

Respondentów pytaliśmy także, czy przywiązują wagę do formy sprawowania rządów. Dla niemal dwóch trzecich (64%) badanych istotne jest, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne. Dla 24% uczestników badania nie jest to ważne. Odpowiedź na to pytanie obrazuje skalę alienacji politycznej, która jest rekordowo niska od 2016 roku. Ostatnie badanie wpisuje się w tę tendencję.

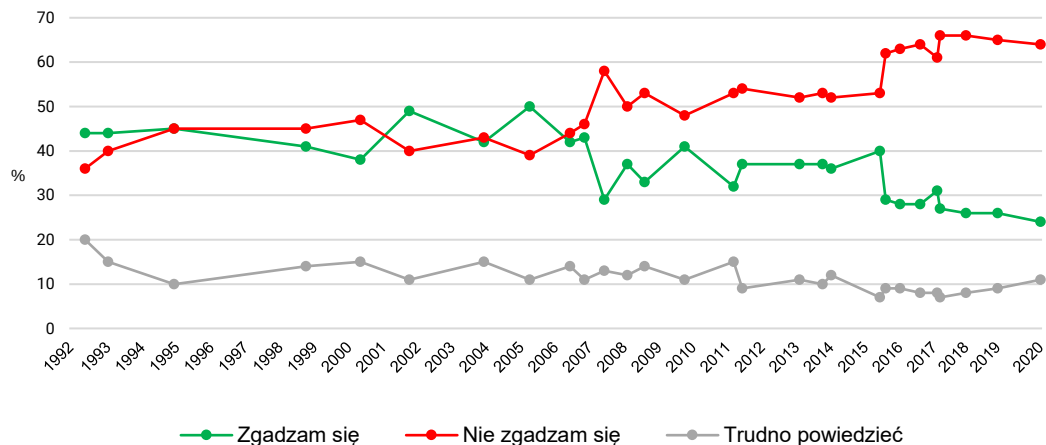
TABELA 2

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	1992	1993	1995	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007		2008	2009	2010
	X	VI	V	III	X	III	V	IX/X	XI	IV	XI	VII	I	III
	w procentach													
Zgadzam się	44	44	45	41	38	49	42	50	42	43	29	37	33	41
Nie zgadzam się	36	40	45	45	47	40	43	39	44	46	58	50	53	48
Trudno powiedzieć	20	15	10	14	15	11	15	11	14	11	13	12	14	11

TABELA 2 cd.

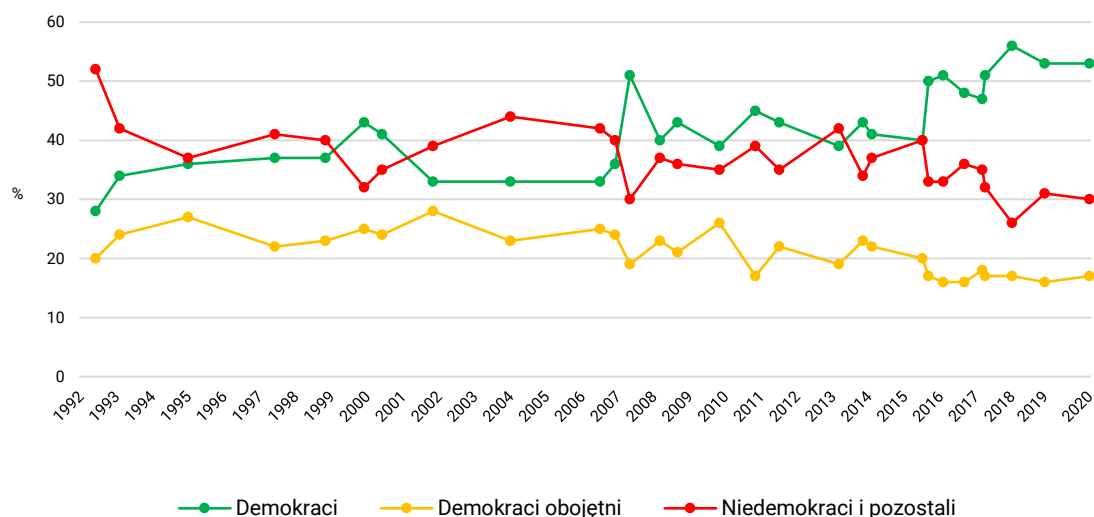
Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2011		2013	2014		2015	2016		2017			2018	2019	2020
	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I	VII	VIII	V	IV	VII
	w procentach													
Zgadzam się	32	37	37	37	36	40	29	28	28	31	27	26	26	24
Nie zgadzam się	53	54	52	53	52	53	62	63	64	61	66	66	65	64
Trudno powiedzieć	15	9	11	10	12	7	9	9	8	8	7	8	9	12

RYS. 2. Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?

Na podstawie zadanych respondentom pytań konstruujemy wskaźnik stosunku do demokracji. Demokratami określamy osoby deklarujące, że demokracja jest najlepszym sposobem rządzenia, a jednocześnie twierdzące, że forma rządów (demokratyczna bądź niedemokratyczna) nie jest im obojętna. Taka postawa charakteryzuje obecnie 53% badanych. Od rekordowego 2018 roku, kiedy wskaźnik ten wynosił 56%, mamy do czynienia z jego niewielkim spadkiem. Wciąż jednak są to najwyższe wartości w skali prowadzonych od 1992 roku pomiarów. Osoby, dla których demokracja jest najlepszą formą rządów, a przy tym deklarujące swą obojętność wobec sposobu, w jaki rząd sprawuje władzę (demokratyczny czy niedemokratyczny), nazywamy demokratami obojętnymi. Obecnie do tej grupy można zaliczyć 17% badanych, o punkt procentowy więcej niż w 2019 roku. Ogółem jednak liczebność tej grupy od kilku lat utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie. Grupa niedemokratów, a więc osób, które nie zgadzają się z twierdzeniem o wyższości demokracji, stanowi 30% respondentów. Choć jeszcze w 2018 roku postawy niedemokratyczne wykazywał rekordowo niski odsetek 26% badanych, wciąż jest to jedna z najniższych wartości od 1992 roku.

RYS. 3. Stosunek do demokracji

Generalnie im wyższe wykształcenie badanych, tym wyższe w poszczególnych grupach odsetki osób, które określimy demokratami, a tym niższe demokratów obojętnych i niedemokratów. Udział demokratów jest największy wśród mieszkańców dużych miast, najmniejszy wśród mieszkańców wsi. Ponadto im wyższe dochody *per capita*, tym większy odsetek demokratów i mniejszy odsetek niedemokratów.

Najbardziej prodemokratycznymi grupami społeczno-zawodowymi są przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści, pracujący na własny rachunek oraz pracownicy usług. Proporcjonalnie dużo demokratów jest także wśród uczniów i studentów. Z kolei najwięcej postaw niedemokratycznych znajdujemy wśród rencistów, gospodyń domowych i innych osób niepracujących zawodowo.

Biorąc pod uwagę poglądy polityczne, widzimy, że najbardziej prodemokratyczne są osoby określające swoje przekonania jako lewicowe, a najwięcej postaw niedemokratycznych obserwujemy wśród badanych, którzy nie mają sprecyzowanych poglądów politycznych. Znajduje to odbicie w preferencjach partyjnych. Najwięcej demokratów jest wśród potencjalnych wyborców Lewicy, najmniej – w elektoracie Prawa i Sprawiedliwości (wraz z koalicjantami) i osób niezdecydowanych, kogo poprzeć w hipotetycznych wyborach parlamentarnych. Najwięcej niedemokratów znajdziemy w grupie zwolenników Konfederacji Wolność i Niepodległość.

TABELA 3

Cechy społeczno-demograficzne		Stosunek do demokracji		
		Demokraci	Demokraci obojętni	Niedemokraci i pozostali
		w procentach		
Ogółem		53	17	30
Wiek	18–24 lata	56	13	31
	25–34	55	14	31
	35–44	57	16	27
	45–54	49	15	37
	55–64	52	23	24
	65 lat i więcej	46	19	35
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	22	34
	Miasto do 19 999	54	17	29
	20 000 – 99 999	58	14	28
	100 000 – 499 999	55	14	31
	500 000 i więcej mieszkańców	67	8	25
Wykształcenie	Podstawowe lub gimnazjalne	26	28	46
	Zasadnicze zawodowe	47	23	30
	Średnie	54	16	30
	Wyższe	71	7	22
Dochody na osobę	Do 999 zł	36	24	39
	Od 1000 zł do 1499 zł	41	23	36
	Od 1500 zł do 1999 zł	56	17	27
	Od 2000 zł do 2999 zł	67	13	21
	3000 zł i więcej	70	9	21
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	42	21	38
	Średnie	46	18	36
	Dobre	56	16	27
Poglądy polityczne	Lewicowe	62	16	22
	Centrowe	57	19	24
	Prawicowe	56	18	26
	Niesprecyzowane	32	17	51
Głosowanie w hipotetycznych wyborach parlamentarnych	PiS (wraz z SP i Porozumieniem)	51	23	26
	KO (PO, N, IP, Zieloni)	67	11	21
	Lewica (Nowa Lewica, Wiosna, Lewica Razem)	77	10	13
	Konfederacja Wolność i Niepodległość	60	4	36
	PSL – Koalicja Polska (PSL, Kukiz'15, UED)*	54	14	31
	Niezdecydowani, na kogo głosować	51	33	17
	Niezamierzający głosować	28	23	60

* Dane dotyczące potencjalnych wyborców tego ugrupowania należy traktować z ostrożnością ze względu na ich niewielką liczebność w badanej próbie

Z twierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne, zgodziło się 26% badanych. Zakwestionowało je 52% badanych. Poparcie dla rządów niedemokratycznych spadło gwałtownie w 2016 roku i od tego czasu utrzymuje się na rekordowo niskim poziomie. W 2020 roku jest ono najniższe w historii badania, czyli od 1992 roku.

TABELA 4

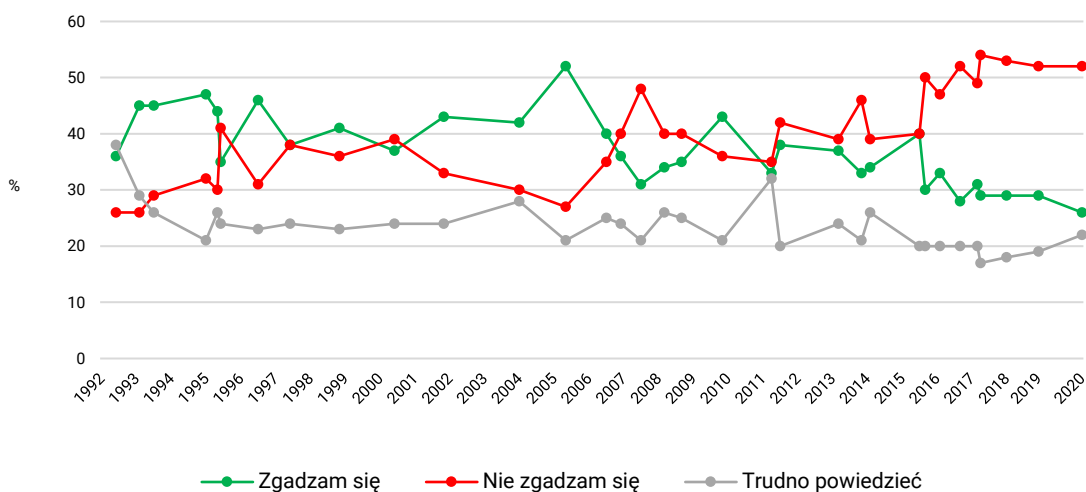
Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	1992	1993		1995			1996	1997	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007		2008	2009	2010
	X	VI	XI	V	IX	X	XI	X	III	X	III	V	IX/X	XI	IV	XI	VII	I	III
	w procentach																		
Zgadzam się	36	45	45	47	44	35	46	38	41	37	43	42	52	40	36	31	34	35	43
Nie zgadzam się	26	26	29	32	30	41	31	38	36	39	33	30	27	35	40	48	40	40	36
Trudno powiedzieć	38	29	26	21	26	24	23	24	23	24	24	28	21	25	24	21	26	25	21

TABELA 4 cd.

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2011		2013	2014		2015	2016		2017			2018	2019	2020
	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I	VII	VIII	V	IV	VII
	w procentach													
Zgadzam się	33	38	37	33	34	40	30	33	28	31	29	29	29	26
Nie zgadzam się	35	42	39	46	39	40	50	47	52	49	54	53	52	52
Trudno powiedzieć	32	20	24	21	26	20	20	20	20	20	17	18	19	22

CBOS

RYS. 4. Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?

Twierdzenie, że rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne, częściej popierają potencjalni wyborcy Konfederacji, rzadziej natomiast elektorat Koalicji Obywatelskiej i Lewicy. Niski poziom sprzeciwu wobec tego twierdzenia można zauważyć również wśród niezamierzających głosować w ewentualnych wyborach parlamentarnych.

TABELA 5

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne?		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z SP i Porozumieniem)	28	50	22
Koalicja Obywatelska (PO, N, IP, Zieloni)	19	70	11
Lewica (Nowa Lewica, Wiosna, Lewica Razem)	20	69	11
Konfederacja Wolność i Niepodległość	47	40	13
PSL – Koalicja Polska (PSL, Kukiz'15, UED)*	29	47	24
Niezdecydowani, na kogo głosować	25	51	24
Niezamierzający głosować	26	35	39

* Dane dotyczące potencjalnych wyborców tego ugrupowania należy traktować z ostrożnością ze względu na ich niewielką liczebność w badanej próbie

OCENA FUNKCJONOWANIA DEMOKRACJI W POLSCE

Niemal połowa badanych (49%) zadowolona jest ze sposobu, w jaki w naszym kraju funkcjonuje demokracja. Przeciwnego zdania jest 44% respondentów. W stosunku do 2019 roku nieznacznie wzrósł odsetek zadowolonych (o 2 punkty procentowe). Biorąc pod uwagę cały okres od 1993 roku, można zauważyć, że na ogół odsetek osób niezadowolonych z demokracji przeważał nad zadowolonymi. W ostatnim okresie – od 2018 roku – utrzymuje się natomiast niewielka przewaga pozytywnych ocen funkcjonowania demokracji w Polsce.

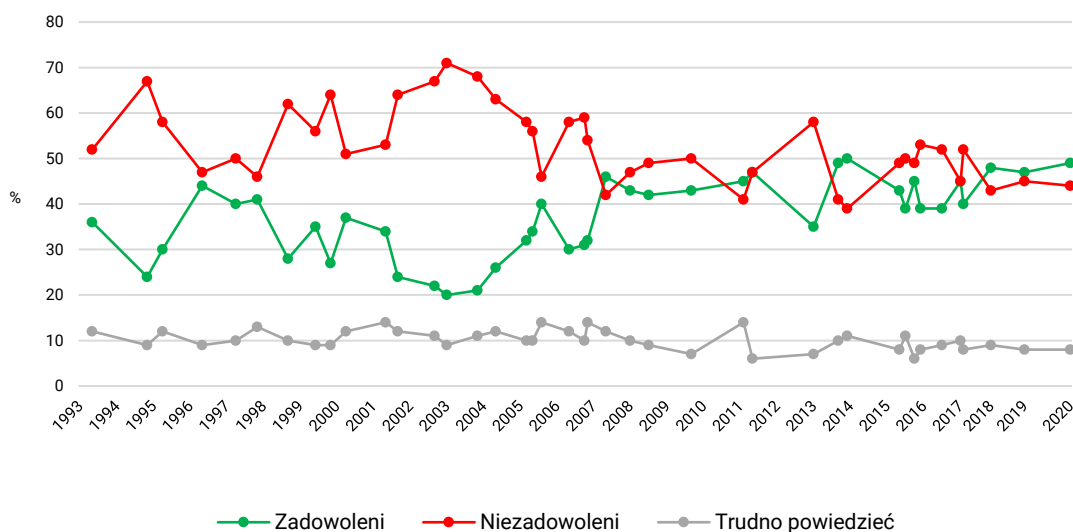
TABELA 6

Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	1993	1995			1996	1997	1998	1999		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		
	XI	V	X	XI	X	V	III	XII	IV	X	XI	III	III	VII	V	XI	IX/X	XI
w procentach																		
Zadowoleni	36	24	30	44	40	41	28	35	27	37	34	24	22	20	21	26	32	34
Niezadowoleni	52	67	58	47	50	46	62	56	64	51	53	64	67	71	68	63	58	56
Trudno powiedzieć	12	9	12	9	10	13	10	9	9	12	14	12	11	9	11	12	10	10

TABELA 6 cd.

Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	2007			2008	2009	2010	2011	2013	2014	2015		2016		2017		2018	2019	2020
	IV	V	XI	VII	I	III	VIII	XI	VII	III	VI	IV	XI	I	IV	VI	I	VII
w procentach																		
Zadowoleni	31	32	46	43	42	43	45	47	35	49	50	47	43	39	45	39	39	45
Niezadowoleni	59	54	42	47	49	50	41	47	58	41	39	44	49	50	49	53	52	45
Trudno powiedzieć	10	14	12	10	9	7	14	6	7	10	11	9	8	11	6	8	9	10

RYS. 5. Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce

Najmniejszy odsetek zadowolonych z demokracji w Polsce notujemy wśród najmłodszych grup badanych, a największy wśród najstarszych. Im większe miejsce zamieszkania respondentów, tym mniej pozytywnych, a więcej negatywnych ocen demokracji. Niezadowolenie z funkcjonowania demokracji wzrasta również wraz z wykształceniem. Znacznie więcej niezadowolonych jest wśród osób o najwyższych dochodach *per capita* niż o najniższych, jednak dochody nie przekładają się w prosty sposób na odsetek zadowolonych – tych najwięcej jest w grupie o średnich dochodach (między 1500 a 1999 zł). Najbardziej zadowoleni z funkcjonowania demokracji są badani mający przekonania prawicowe, najwięcej niezadowolonych jest natomiast wśród osób określających swoje poglądy jako lewicowe. Generalnie im częstszy udział w praktykach religijnych, tym większe zadowolenie z demokracji i mniejsze niezadowolenie. Najwięcej zadowolonych i najmniej niezadowolonych obserwujemy w potencjalnym elektoracie PiS. Najmniej zadowolonych i najwięcej niezadowolonych znajdziemy zaś wśród deklarujących poparcie Koalicji Obywatelskiej i Lewicy.

TABELA 7

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce		
	Zadowoleni	Niezadowoleni	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z SP i Porozumieniem)	85	9	6
Koalicja Obywatelska (PO, N, IP, Zieloni)	12	85	2
Lewica (Nowa Lewica, Wiosna, Lewica Razem)	13	85	2
Konfederacja Wolność i Niepodległość	36	60	4
PSL – Koalicja Polska (PSL, Kukiz'15, UED)*	41	50	9
Niezdecydowani, na kogo głosować	41	46	13
Niezamierzający głosować	43	43	14

* Dane dotyczące potencjalnych wyborców tego ugrupowania należy traktować z ostrożnością ze względu na ich niewielką liczebność w badanej próbie

Ocena funkcjonowania demokracji ma związek z postawą wobec tej formy sprawowania rządów. Zwolennicy demokracji oceniają ją lepiej niż niedemokraci, choć to wśród obojętnych demokratów znajdziemy najwięcej zadowolonych i najmniej niezadowolonych. Największe niezadowolenie można zaobserwować wśród zaangażowanych demokratów.

TABELA 8

Stosunek do demokracji	Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce		
	Zadowoleni	Niezadowoleni	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Demokrati	49	48	3
Demokrati obojętni	62	32	6
Niedemokrati i pozostali	41	43	16

W roku wyborów prezydenckich stosunek do demokracji jest zdecydowanie pozytywny.

Większość badanych zgadza się, że demokracja ma przewagę nad innymi formami rządów. Jednocześnie mamy do czynienia z rekordowo niskim wskaźnikiem alienacji politycznej. Liczba osób, które określamy mianem demokratów, utrzymuje się na zbliżonym do rekordowego, wysokim poziomie. Poparcie dla rządów niedemokratycznych jest najniższe w historii badań CBOS.

Funkcjonowanie demokracji w Polsce spotyka się z pozytywną oceną niemal połowy i negatywną ponad dwóch piątych badanych, co oznacza nieznaczny wzrost zadowolenia w porównaniu z ubiegłym rokiem.

Opracował

Krzysztof Lepczyński

TABELA 1

		Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		73	11	15	1329
Płeć	Mężczyźni	76	14	10	629
	Kobiety	71	9	19	700
Wiek	18–24 lata	73	18	9	96
	25–34	74	14	12	268
	35–44	74	11	15	230
	45–54	68	15	17	180
	55–64	80	7	12	261
	65 lat i więcej	70	9	21	294
Miejsce zamieszkania	Wieś	71	12	17	538
	Miasto do 19 999	75	7	18	169
	20 000 – 99 999	76	10	14	307
	100 000 – 499 999	71	17	12	202
	500 000 i więcej mieszk.	79	9	11	112
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	63	9	28	232
	Zasadnicze zawodowe	73	9	17	317
	Średnie	74	14	12	412
	Wyższe	80	12	8	369
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	85	11	4	170
	Średni personel, technicy	73	16	11	44
	Pracownicy adm.-biurowi	72	16	12	95
	Pracownicy usług	82	10	8	91
	Robotnicy wykwalifikowani	74	16	10	131
	Robotnicy niewykwalifik.	82	7	11	56
	Rolnicy	71	9	20	59
	Pracujący na własny rach.	75	17	8	77
	Bezrobotni	61	13	26	22
	Emeryci	72	8	20	372
	Renciści	61	14	25	81
	Uczniowie i studenci	71	19	10	46
	Gospodynie domowe i inni	57	10	33	85
	inst. państw., publicznej	80	13	7	164
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	80	9	11	124
Pracuje w:	sekt. prywat. poza rolnict.	78	14	8	379
	prywatnym gosp. rolnym	67	13	21	71
	Do 999 zł	65	8	27	119
	Od 1000 zł do 1499 zł	68	8	24	243
Dochody na jedną osobę	Od 1500 zł do 1999 zł	77	12	10	247
	Od 2000 zł do 2999 zł	81	10	9	208
	3000 zł i więcej	80	13	7	175
Ocena własnych war. mater.	Złe	64	10	26	76
	Średnie	69	12	18	424
	Dobre	77	11	12	829
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	66	16	18	59
	Raz w tygodniu	74	11	15	486
	1–2 razy w miesiącu	78	9	14	180
	Kilka razy w roku	74	10	17	292
	W ogóle nie uczestniczy	73	15	12	289
Poglądy polityczne	Lewica	82	12	6	219
	Centrum	78	9	13	300
	Prawica	77	13	11	517
	Trudno powiedzieć	56	11	33	255

TABELA 2

		Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne, czy niedemokratyczne?			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		24	64	12	1327
Płeć	Mężczyźni	26	66	8	627
	Kobiety	22	63	15	700
Wiek	18–24 lata	16	77	8	98
	25–34	20	70	10	268
	35–44	20	70	9	228
	45–54	23	61	16	178
	55–64	30	61	9	261
	65 lat i więcej	29	56	15	293
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	56	14	537
	Miasto do 19 999	26	62	12	169
	20 000 – 99 999	18	70	12	307
	100 000 – 499 999	23	71	6	202
	500 000 i więcej mieszk.	10	84	5	112
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	42	31	27	230
	Zasadnicze zawodowe	30	57	13	315
	Średnie	21	70	9	414
	Wyższe	11	85	4	368
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	10	89	1	170
	Średni personel, technicy	16	75	10	44
	Pracownicy adm.-biurowi	17	76	7	95
	Pracownicy usług	24	71	4	89
	Robotnicy wykwalifikowani	32	58	10	132
	Robotnicy niewykwalifik.	36	49	15	54
	Rolnicy	37	46	18	59
	Pracujący na własny rach.	10	84	6	77
	Bezrobotni	26	56	18	22
	Emeryci	28	57	15	371
	Renciści	35	46	19	81
	Uczniowie i studenci	9	83	8	46
	Gospodynie domowe i inni	31	47	22	87
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	13	83	4	162
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	15	76	9	123
	sekt. pryw. poza rolnict.	24	69	7	379
	prywatnym gosp. rolnym	35	48	17	71
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	35	46	18	119
	Od 1000 zł do 1499 zł	31	50	19	242
	Od 1500 zł do 1999 zł	25	67	8	247
	Od 2000 zł do 2999 zł	17	78	5	209
	3000 zł i więcej	15	84	2	175
Ocena własnych war. mater.	Złe	32	51	17	76
	Średnie	26	60	14	421
	Dobre	23	68	10	830
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	30	50	20	60
	Raz w tygodniu	24	65	12	486
	1–2 razy w miesiącu	24	67	10	180
	Kilka razy w roku	21	62	17	291
	W ogóle nie uczestniczy	28	67	5	288
Poglądy polityczne	Lewica	20	74	6	220
	Centrum	25	67	8	300
	Prawica	24	67	8	516
	Trudno powiedzieć	27	46	27	255

TABELA 3

		Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		26	52	22	1326
Płeć	Mężczyźni	31	53	16	628
	Kobiety	21	52	27	698
Wiek	18–24 lata	34	51	15	96
	25–34	31	53	16	268
	35–44	24	55	22	229
	45–54	27	50	23	180
	55–64	26	56	18	260
	65 lat i więcej	20	48	32	293
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	47	24	537
	Miasto do 19 999	22	51	27	169
	20 000 – 99 999	25	55	20	306
	100 000 – 499 999	26	57	17	202
	500 000 i więcej mieszk.	21	61	18	112
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	30	30	40	232
	Zasadnicze zawodowe	25	50	25	315
	Średnie	27	55	18	413
	Wyższe	23	64	12	367
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25	62	12	169
	Średni personel, technicy	29	60	11	44
	Pracownicy adm.-biurowi	25	63	13	95
	Pracownicy usług	24	53	22	90
	Robotnicy wykwalifikowani	30	53	17	132
	Robotnicy niewykwalifik.	31	39	30	56
	Rolnicy	31	40	29	59
	Pracujący na własny rach.	32	58	10	77
	Bezrobotni	28	42	30	22
	Emeryci	20	51	29	371
	Renciści	28	43	28	81
	Uczniowie i studenci	33	54	13	46
	Gospodynie domowe i inni	32	41	27	86
	inst. państw., publicznej	23	61	16	162
Pracuje w:	spółce właścicieli prywatnych i państwa	22	62	17	123
	sekt. prywat. poza rolnict.	30	53	17	380
	prywatnym gosp. rolnym	32	41	27	71
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	27	40	33	119
	Od 1000 zł do 1499 zł	30	44	26	242
	Od 1500 zł do 1999 zł	22	57	20	246
	Od 2000 zł do 2999 zł	25	61	13	209
	3000 zł i więcej	26	64	10	174
Ocena własnych war. mater.	Złe	27	47	26	76
	Średnie	23	50	27	421
	Dobre	28	54	19	829
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	28	40	32	60
	Raz w tygodniu	24	53	23	485
	1–2 razy w miesiącu	30	50	19	179
	Kilka razy w roku	22	56	22	291
	W ogóle nie uczestniczy	29	51	19	288
Poglądy polityczne	Lewica	28	62	10	218
	Centrum	22	58	19	299
	Prawica	28	55	18	516
	Trudno powiedzieć	25	34	41	255

TABELA 4

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) ze sposobu, w jaki funkcjonuje demokracja w naszym kraju?			Liczba osób
		Zadowolony	Niezadowolony	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		49	44	8	1326
Płeć	Mężczyźni	53	41	6	629
	Kobiety	45	46	10	697
Wiek	18–24 lata	35	56	9	95
	25–34	43	51	6	266
	35–44	45	48	8	230
	45–54	40	50	10	180
	55–64	57	37	6	261
	65 lat i więcej	59	32	9	293
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	33	8	536
	Miasto do 19 999	50	39	11	169
	20 000 – 99 999	44	49	6	308
	100 000 – 499 999	37	56	8	203
	500 000 i więcej mieszk.	30	64	5	110
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	66	23	11	232
	Zasadnicze zawodowe	61	28	11	316
	Średnie	42	50	8	412
	Wyższe	35	63	2	367
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	65	1	167
	Średni personel, technicy	28	69	3	44
	Pracownicy adm.-biurowi	28	68	5	96
	Pracownicy usług	57	35	8	90
	Robotnicy wykwalifikowani	46	45	9	131
	Robotnicy niewykwalifik.	60	30	10	56
	Rolnicy	55	37	8	59
	Pracujący na własny rach.	49	45	6	77
	Bezrobotni	52	36	12	22
	Emeryci	60	31	9	371
	Renciści	58	29	12	81
	Uczniowie i studenci	20	72	8	45
	Gospodynie domowe i inni	54	34	12	87
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	60	2	164
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	34	57	9	123
	sekt. prywat. poza rolnict.	45	48	7	378
	prywatnym gosp. rolnym	55	38	7	71
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	54	32	14	119
	Od 1000 zł do 1499 zł	52	36	12	243
	Od 1500 zł do 1999 zł	60	34	6	248
	Od 2000 zł do 2999 zł	45	52	4	209
	3000 zł i więcej	30	69	2	175
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	61	8	76
	Średnie	46	43	12	422
	Dobre	52	42	6	829
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	72	22	7	59
	Raz w tygodniu	59	35	6	485
	1–2 razy w miesiącu	58	32	9	179
	Kilka razy w roku	42	48	10	291
	W ogóle nie uczestniczy	29	64	7	289
Poglądy polityczne	Lewica	25	70	5	220
	Centrum	34	58	8	299
	Prawica	72	25	3	519
	Trudno powiedzieć	43	40	17	256